

Kohtuasi C-509/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

8. august 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Administratīvā rajona tiesa (rajooni halduskohus, Lāti)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. august 2023

Kaebaja:

SIA Laimz

Vastustaja:

Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija (loteriide ja hasartmängude inspeksiooni- ja järelevalveteenistus)

Põhikohtuasja ese

Kaebus loteriide ja hasartmängude inspeksiooni- ja järelevalveteenistuse (Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas, edaspidi „inspeksiooniteenistus“) otsuse tühistamiseks, millega määrati kaebajale rahatrahv rahapesu ja terrorismi rahastamise ning tuumarelvade leviku tõkestamise seaduses (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums) sätetatud nõuete täitmata jätmise eest seoses klientide uurimise ja nende staatuse kontrollimisega.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub ELTL artikli 267 alusel tõlgendada direktiivi 2015/849 sätteid, et täpsustada kriteeriumeid, mille põhjal võib asuda seisukohale, et isik on riikliku taustaga isiku lähedane kaastöötaja, ning seda, kas samasse kontserni kuuluvad kohustatud isikud tohivad vahetada omavahel

klientide uurimist käsitlevat teavet ja kasutada saadud teavet, samuti täpsustada, millistes olukordades tuleb kliendi suhtes rakendada hoolsusmeetmeid.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2015/849 artikli 3 punkti 11 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et füüsilist isikut saab pidada muid asjaolusid arvestamata riikliku taustaga isiku lähedaseks kaastöötajaks lihtsalt selle pärast, et nimetatud isikud kuuluvad samasse ühiskondlikku organisatsiooni?
2. Kas direktiivi 2015/849 [artikli 3 punkti 9] tuleb tõlgendada nii, et tuvastamaks, kas isiku puhul on tegemist riikliku taustaga isikuga, tuleb teha kindlaks, kas nimetatud isik töötab mõnel nimetatud artiklis osutatud kohal, ning lisaks viia läbi uurimine ja kontrollida, kas tegemist on kõrg-, kesk- või alamastme kohaga?
3. Kas direktiivi 2015/849 artikli 45 lõiget 1 tuleb koostoimes sama artikli lõikega 8 tõlgendada nii, et liikmesriigid peavad lubama direktiivi 2015/849 artikli 2 lõikes 1 osutatud kohustatud isikutel, keda peetakse sama kontserni äriühinguteks, vahetada direktiivi 2015/849 eesmärkide saavutamiseks omavahel teavet, sealhulgas teabevahetuslepingute sõlmimise kaudu ning tagades teabe vastastikuse liikumise ja selle vastastikuse kasutamise võimaluse?
4. Kas direktiivi 2015/849 artikli 45 lõiked 1 ja 8 koostoimes sama direktiivi artikli 3 punktidega 12 ja 15 lubavad samuti kasutada sellist teavet või otsuseid ning tugineda neile ühte kontserni kuuluvates eri äriühingutes; otsuste all mõeldakse otsuseid, mille on kontsernisiseselt võtnud vastu kontserni kuuluva äriühingu juhatus?
5. Kas direktiivi 2015/849 artikli 14 lõiget 5 koostoimes sama direktiivi artikli 8 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et kohustatud isikutel ei ole kohustust rakendada juba olemasolevate äriklientide puhul hoolsusmeetmeid, kui veel ei ole möödunud riiklikes õigusaktides sätestatud ega sisekontrollisüsteemi menetluses kohaldatav tähtaeg, et rakendada uuesti hoolsusmeetmeid, ning kohustatud isik ei ole teadlik uutest asjaoludest, mis võiksid mõjutada asjaomase kliendi riskihinnangut?
6. Kas direktiivi 2015/849 artikli 11 punkti s kohustatud isikutele pandud kohustust rakendada kliendi suhtes hoolsusmeetmeid võidusumma väljamaksmise ja/või panuste tegemise korral, kui tehtava tehingu kogusuurus on vähemalt 2000 eurot, sõltumata sellest, kas tehingu eest arveldatakse ühe või mitme maksega, mis näivad olevat seotud, tuleb tõlgendada nii, et selliseid meetmeid tuleb kohaldada iga kord, kui tehingu kogusuurus on vähemalt 2000 eurot sõltumata ajavahemikust, mille jooksul jõutakse uuesti nimetatud sättes osutatud summani 2000 eurot?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõike 4 esimene lõik.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ: põhjendused 30, 31, 32 ja 34, artikli 3 punkt 9, punkti 11 alapunkt a, punktid 12 ja 15, artikkel 5, artikli 8 lõiked 1 ja 2, artikli 11 punktid a, d ja f, artikli 13 lõike 1 punktid a ja d ning lõige 2, artikli 14 lõige 5, artikli 26 lõige 2 ning artikli 45 lõiked 1 ja 8.

Kohtupraktika

Euroopa Liidu Kohtu 17. novembri 2022. aasta kohtuotsus Rodl & Partner (C-562/20, EU:C:2022:883, punkt 91).

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Rahapesu ja terrorismi rahastamise ning tuumarelvade leviku tõkestamise seadus (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums):¹ artikli 1 punkti 2¹ alapunkt a), punkt 8¹, punkt 18 ja punkt 18², artikli 3 lõike 1 punkt 7, lõiked 2 ja 2¹, artikli 10 lõige 1, artikli 11 lõike 1 punktid 1 ja 4, artikli 11¹ lõike 1 punktid 1 ja 5, lõiked 2, 6 ja 7, artikli 25 lõige 2 ja artikli 29 lõige 1.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Kaebaja on Läti äriregistrisse kantud äriühing, kelle tegevusala on hasartmängu- ja kihlveosektoris teenuste osutamine. Kaebaja osakapital kuulub täielikult äriühingule SIA Optibet, kelle tegevusala on samuti hasartmängud ja kihlveod. Mõlemad äriühingud kuuluvad kontserni Enlabs AB, mis on registreeritud Rootsis.
- 2 Kaebaja ja SIA Optibet sõlmisid 2. märtsil 2020 tehniliste lahenduste kohta lepingu, mille põhjal SIA Optibet töötas välja tehnilise lahenduse, et koguda ja töödelda andmeid vastavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise ning tuumarelvade leviku tõkestamise seaduse (edaspidi „tõkestamise seadus“) nõuetele. SIA Optibet hangib kolmandatelt isikutelt teabe, et hinnata ja juhtida riske vastavalt tõkestamise seaduse nõuetele seoses riikliku taustaga isiku staatuse, nende suhtes

¹ Kõigi üldkohaldatavate Läti õigusaktide kehtivad ja varasemad redaktsioonid on kättesaadavad veebilehel <https://likumi.lv/>.

võetud sanktsioonide ja meedias avaldatud negatiivse teabega. SIA Optibet pakub kaebaja emattevõttena omalt poolt kaebajale tehnilisi lahendusi ja juurdepääsu kolmandate isikute teabeteenustele, et tagada kontsernis ressursside tõhusaim kasutamine ja tõkestamise seaduse nõuete ühtne täitmine.

- 3 Inspektsiooniteenistus viis kaebaja suhtes vahemikus 10. veebruar 2022 kuni 4. märts 2022 läbi rahapesu tõkestamise alase kontrolli ning tuvastas, et üht kaebaja klienti, kellele kaebaja osutas alates 23. augustist 2021 interaktiivseid hasartmänguteenuseid (edaspidi „klient“), tuleb pidada riikliku taustaga isikuga seotud isikuks.
- 4 Inspektsiooniteenistus viis kaebaja suhtes 14. märtsil 2022 läbi uue kontrolli, mille käigus kontrolliti sissemakseid, mille klient tegi 27. ja 28. jaanuaril 2022, kui klient registreeriti mängijana, kliendi isiku tuvastamise viisi, sisekontrollisüsteemi rakendamise viisi ja kliendi uurimisel järgitud menetlusi. Vastav kontrolliprotokoll koostati 14. märtsil 2022. Selles protokollis on märgitud.
- 5 Kui tehakse kindlaks, et klient on riikliku taustaga isik, lõpetatakse temaga ärisuhe, kuid kui klient on riikliku taustaga isiku pereliige või tema lähedane kaastöötaja, võib ärisuhe kaebaja juhatuse nõusolekul jätkuda.
- 6 Kaebaja ei teatanud aastatel 2020, 2021 ja 2022 ärisuhte olemasolust riikliku taustaga isikute lähedaste kaastöötajatega. Lisaks ei uurinud kaebaja klienti pärast uurimisläveni (2000 eurot) saavutamist 26. augustil 2021, milleks ta oleks pidanud paluma kliendilt teavet tema tuluallikate, nende suuruse, hasartmängudeks kavandatud eelarve ja riikliku taustaga isiku, riikliku taustaga isiku pereliikme või selle lähedase kaastöötaja staatuse kohta ning kontrollima teavet avalikest andmebaasidest, et teha kindlaks täiendavad riskitegurid.
- 7 Arvestades kliendi hasartmänguharjumusi ja panuste suurust, alustas kaebaja 31. jaanuaril 2022 kliendi suhtes põhjalikku kontrolli, paludes temalt lisateavet. Kaebaja võttis arvesse, et klient tegi panuseid summas 15 000 eurot – sellest tulenevalt määrati kliendi riskitasemeks 14. septembril 2021 keskmine-kõrge tase – ning kliendi tagasiulatuvaid andmeid, mis pärinesid tema kliendiprofiilist äriühingus SIA Optibet. Kaebaja järgis äriühinguga SIA Optibet sõlmitud andmevahetuslepingu põhjal SIA Optibet juhatuse 27. märtsi 2020. aasta otsust jätkata kõrge riskiga kliendiga ärisuhet. Kliendi uurimise käigus ei kontrolli kaebaja tavaliselt klientide andmeid ega võrdle neid SIA Optibet teabe alusel.
- 8 Inspektsiooniteenistus järeldas sellest tulenevalt läbiviidud kontrolli tulemuste põhjal, et kaebaja ei olnud klienti uurinud, kuna kuigi nimetatud uurimist nõudev lävend oli saavutatud, ei olnud kaebaja kontrollinud riikliku taustaga isiku lähedase kaastöötaja staatust ega viinud kliendi suhtes sellega seoses läbi põhjalikku kontrolli.
- 9 Inspektsiooniteenistus määras eespool toodud arvestades kaebajale 15. juuni 2022. aasta otsusega trahvi õigusaktis sätestatud nõuete täitmata jätmise eest.

- 10 Inspeksiooniteenistus leidis oma otsuses, et kliendiga ärisuhte alustamisel ja selle suhte edasise arengu jooksul ei saanud kaebaja kasutada teise ettevõtte (SIA Optibet) poolt läbi viidud kliendi uuringut ega sellele tugineda, kuigi nimetatud ettevõtte oli kaebajaga seotud, ning kaebaja oleks pidanud viima nimetatud uurimise läbi sõltumatult ja iseseisvalt. Inspeksiooniteenistuse arvates tuleb asuda seisukohale, et kuna kaebaja kasutas teise ettevõtte teavet ja tugines sellele ise kliendilt teavet taotlemata, ei viinud kaebaja pika aja jooksul läbi toiminguid veendumaks, kas klient on riikliku taustaga isiku lähedane kaastöötaja, ning seetõttu ei kohaldanud kaebaja tõhustatud järelevalve nõudeid. Inspeksiooniteenistus leidis seetõttu, et kaebaja ei olnud kohaldanud klientide sisekontrollisüsteemi korrektselt ega klienti uurinud.
- 11 Inspeksiooniteenistus leidis, et kaebaja klient oli riikliku taustaga isiku lähedane kaastöötaja, sest ta täitis ühe ühingu juhtorganis riikliku taustaga isikuga samal ajal ametniku ülesandeid.
- 12 Kaebaja esitas 18. juulil 2022 administratiivrajaonia tiesale (rajooni halduskohus, Läti) kaebuse, milles ta palus inspeksiooniteenistuse otsuse tühistada.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 13 Kaebaja väidab, et ta sõlmis äriühinguga SIA Optibet teabevahetuslepingu, mille põhjal on viimane talle andnud teavet, mis on vajalik tõkestamise seaduse nõuete täitmiseks mis tahes mängija puhul, kes on SIA Optibeti klient ja kellest on hiljem saanud kaebaja klient. Kaebaja on seetõttu seisukohal, et SIA Optibeti poolt konkreetse kliendi kohta, kes oli varem nimetatud äriühingu klient, hangitud teavet ei olnud vaja uuesti paluda ja kontrollida, vaid et seda oli samuti võimalik kasutada kaebaja ja kliendi vahelises ärisuhtes. Kaebaja arvates kehtib sama ühiste klientide kohta tehtud juhtkonna otsuste puhul, sest SIA Optibet ja kaebaja on omavahel seotud.
- 14 Kaebaja on seisukohal, et inspeksiooniteenistus tõlgendab tõkestamise seaduse artikli 1 punktis 18² sisalduvat mõistet „muu lähedane suhe“ vääralt leides, et asjaolu, et klient kuulub ühiskondlikku organisatsiooni, kus töötab samuti riikliku taustaga isik, on juba iseenesest põhjus, et pidada klienti riikliku taustaga isikuga seotuks. Kaebaja arvates tuleb sellise suhte hindamiseks viia läbi individuaalne ja keerukas hindamine, milles nimetatud asjaolu ei ole ainus tegur, mis määrab ära kõnealuse isiku staatuse.
- 15 Inspeksiooniteenistus märgib, et tõkestamise seaduses ei käsitleta hasartmängude ja loteriide korraldajate vahel andmevahetuslepingu sõlmimist. Inspeksiooniteenistuse sõnul ei saanud kaebaja kasutada äriühingu SIA Optibet hangitud teavet seda enam, et hetkeks, kui klient lõi kaebajaga ärisuhte, oli ta lõpetanud oma ärisuhte äriühinguga SIA Optibet. Inspeksiooniteenistus leiab seetõttu, et kaebaja ja kliendi vahel oli sõlmitud uus ärisuhe hoolsuskohustust täitmata. Nimetatud teenistuse sõnul ei sidunud asjaolu, et nad kuuluvad samasse kontserni, omavahel kaebajat ja äriühingut SIA Optibet, kes on Lätis

hasartmängude korraldamise litsentsi omavad ettevõtted. Inspeksiooniteenistus väidab, et kaebaja osanik SIA Optibet on omakorda litsentseeritud hasartmängude korraldaja ja tema suhtes on tõkestamise seadus siduv ja talle kehtivad samad nõuded, mis kaebajalegi, ning ta tegutseb vastavalt oma sisekontrollisüsteemile, et tagada nimetatud seaduse järgmine. Inspeksiooniteenistuse meelest ei luba õigusraamistik klientide andmeid teise ettevõttega vahetada nii, et andmete saaja ei pea oma õigusnormidest tulenevaid kohustusi täitma. Kliendi uurimise tulemusi võivad saada ainult krediidi- ja finantseerimisasutused. Inspeksiooniteenistuse hinnangul võib asjaolu, et klient oli pikema aja jooksul ametnik juhtorganismis koos isikuga, kellele on omistatud riikliku taustaga isiku staatus, võimaldada riikliku taustaga isikul varjata teise isiku abiga isiklikel eesmärkidel avaliku võimu kuritarvitamist.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 16 [1.] Mõiste „riikliku taustaga isiku lähedane kaastöötaja“ lisati tõkestamise seadusesse kooskõlas direktiivi 2015/849 artikli 3 punktiga 11, milles on määratletud mõiste „lähedaseks kaastöötajaks peetav isik“. Direktiivi 2015/849 artikli 3 punktis 11 selgitatakse, mida tähendab „lähedane kaastöötaja“ nimetatud direktiivi kontekstis, nimelt on see füüsiline isik, kellest on teada, et tal on riikliku taustaga isikuga lähedased ärisuhted. Seega selleks, et isikut peetaks direktiivi kontekstis lähedaseks kaastöötajaks, on asjakohased ainult lähedased ärisuhted. Siiski peetakse vastavalt tõkestamise seaduse artikli 1 punktile 18² riikliku taustaga isiku lähedaseks kaastöötajaks isikut, kellel on nimetatud isikuga üldiselt ärisuhted või muud lähedased suhted.
- 17 Vastavalt Läti Vabariigi finantsteabe talituse (Latvijas Republikas Finanšu izlūkošanas dienests) koostatud riikliku taustaga isikute, nende pereliikmete ja lähedaste kaastöötajatega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise ning tuumarelvade leviku riski juhtimist käsitlevates suunistes (Politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku vadības vadlīnijās) esitatud selgitustele tähendab mõiste „muu lähedane suhe“ suhet, mis võimaldab riikliku taustaga isikul varjata teise isiku abiga isiklikel eesmärkidel avaliku võimu kuritarvitamist. Eelkõige peetakse riikliku taustaga isiku lähedasteks kaastöötajateks isikuid, kes jäävad väljapoole tema pereringi (näiteks sõbrad jms) ning on sama erakonna, ühiskondliku organisatsiooni või ametiühingu silmapaistvad liikmed kui riikliku taustaga isik, näiteks ühiskonnas tuntud isikud. Selles kontekstis on kõige tähtsam kriteerium sellise „lähedase suhte“ olemasolu, mis võimaldab riikliku taustaga isikul varjata teise isiku abiga isiklikel eesmärkidel avaliku võimu kuritarvitamist. Suunistest nähtub, et samasse ühiskondlikku organisatsiooni kuulumist võib pidada lähedase suhte olemasoluks.
- 18 Ühest küljest on juba see, et isikud kuuluvad samasse ühiskondlikku organisatsiooni, tegur, millega kaasneb suurem rahapesu või terrorismi rahastamise oht, eelkõige juhul, kui mõni nimetatud isikutest on töötanud või

töötab poliitiliselt olulisel ametikohal või on ühiskonnas väga tuntud või silmapaistev isik, sest nagu on märgitud direktiivi 2015/849 põhjenduses 30, on risk iseenesest muutlik ning muutujad üksikult või kombinatsioonis võivad võimalikku riski suurendada või vähendada. Siiski tuleb võtta arvesse, et selline asjaolu ei ole alati ilmne, kuna avalikesse registritesse on kantud ainult ametnikud ning paljuliikmeliste organisatsioonide puhul ei ole selline teave tavaliselt avalikkusele kättesaadav. Lisaks puudub riigis avalik register, kus kõik ühendused või ühiskondlikud organisatsioonid peavad registreerima oma liikmed ja nende nimed avalikustama.

- 19 Teisest küljest on ühiskondlike organisatsioonide eesmärk, struktuur ja suurus väga erinevad tegurid, mis võivad mõjutada riski tekkimise tõenäosust. Tingimata tuleb teha kindlaks asjaomaste isikute staatus ja vastastikune suhe organisatsiooni sees (näiteks ametnik, liige, kas ta saab protsesse mõjutada või mitte jms), ühiskondliku organisatsiooni tegevusvaldkond (näiteks kas nimetatud organisatsioon on seotud poliitilisi või finantsprotsesse mõjutavate küsimustega või mitte) ja muud asjaolud. Siiski tuleb samas arvestada sellega, et sellise hinnangu andmiseks võib kohustatud isikul minna vaja täiendavaid ressursse, sest ainult lisateabe kogumise ja analüüsimise abil on võimalik teha kindlaks, kas samasse ühiskondlikku organisatsiooni kuuluvate isikute vahel on lähedane suhe.
- 20 Samuti tuleb lähedaste kaastöötajate puhul teha tingimata kindlaks, kas üks neist töötab mõnel direktiivi 2015/849 artikli 3 punktis 9 osutatud ametikohal, mis nagu nimetatud artiklis rõhutatakse, ei hõlma kesk- ega alamastme ametnikke. Lisaks on direktiivi artiklis sätestatud, et riikliku taustaga isik ei ole mis tahes ühiskonnas tuntud ja silmapaistev isik, vaid isik, kes vastab nimetatud artikli määratlusele ja kellel on kõrge ametniku staatus. Sellest järeldub, et tuvastamiseks, et isik on riikliku taustaga isikuga seotud, ei piisa sellest, kui kontrollitakse, kas üks nimetatud isikutest on ühiskonnas tuntud või töötab või on töötanud mõnel ametikohal, mis võib vastata mõnele direktiivi 2015/849 artikli 3 punktis 9 loetletud ametikohale, kui ei kontrollita, kas tegemist on kõrgastme ametikohaga. Selleks tuleb viia läbi individuaalne hindamine.
- 21 Seetõttu oleks vaja selgitada välja, kas direktiivi 2015/849 artikli 3 punkti 11 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et füüsilist isikut saab pidada muid asjaolusid arvestamata riikliku taustaga isiku lähedaseks kaastöötajaks lihtsalt selle pärast, et nimetatud isikud kuuluvad samasse ühiskondlikku organisatsiooni, eriti juhul, kui asjaomane isik töötab või on töötanud mõnel ametikohal, mis võib vastata mõnele direktiivi 2015/849 artikli 3 punktis 9 loetletud ametikohale, kui lisaks ei kontrollita, kas tegemist on kõrgastme ametikohaga.
- 22 [2.] Vastavalt direktiivi 2015/849 põhjendusele 35 on selleks, et vältida kliendi isikusamasuse korduva tuvastamise protseduure, asjakohane lubada kohustatud isikutel luua suhted klientidega, kelle isik on tuvastatud mujal.
- 23 Vastavalt nimetatud direktiivi artikli 45 lõikele 1 näevad liikmesriigid ette, et kontserni kuuluvad kohustatud isikud rakendavad kontserniüleseid põhimõtteid ja

protseduure, sealhulgas põhimõtteid teabe jagamiseks kontsernis rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärgil. Kõnealuseid põhimõtteid ja protseduure rakendatakse tõhusalt filiaalide ja enamusosalusega tütarettevõtjate tasandil liikmesriikides ja kolmandates riikides. Direktiivi 2015/849 artikli 45 lõikes 8 sätestatakse omakorda, et liikmesriigid tagavad, et teabe jagamine kontsernisiseselt on lubatud.

- 24 Seega tuleb järeldada, et samasse kontserni kuuluvatel äriühingutel, nagu kaebaja ja SIA Optibet, pole mitte lihtsalt õigus, vaid lausa kohustus vahetada teavet, sõlmides selleks eelkõige teabevahetuslepinguid ning tagades teabe vastastikuse liikumise ja selle vastastikuse kasutamise võimaluse. Lisaks on liikmesriikidel kohustus tagada, et selline kontsernisisene teabevahetus oleks lubatud ning piisav selleks, et asuda seisukohale, et asjaomane kohustatud isik on oma klienti uurinud. Asjaolu, et selline õigus antakse mis tahes kohustatud isikule, kellele on osutatud direktiivi 2015/849 artikli 2 punktis 1 (mitte ainult krediitiasutustele ja finantseerimisasutustele), võimaldab ühest küljest vältida (kontsernis) kliendi tausta korduva tuvastamise protseduure ja teisest küljest tagatakse sellega kontserni kuuluvate ettevõtete vahendite tõhus kasutamine.
- 25 Direktiivi 2015/849 artikli 13 lõikes 1 on ette nähtud hoolsusmeetmed, mida kohustatud isikud peavad kliendi suhtes vastavalt nimetatud artikli lõikele 2 rakendama. Samal ajal on siiski sama artikli lõikes 2 sätestatud, et kohustatud isikud võivad määrata selliste meetmete ulatuse riskitundlikkusest lähtuvalt. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib seetõttu eestoodust tulenevalt kasutada ühiste klientide puhul kontsernisisesest teabevahetuse tulemusel saadud teavet. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et seda kinnitab direktiivi 2015/849 artikli 26 lõige 2, mille kohaselt keelavad liikmesriigid kohustatud isikutel usaldada nõuete täitmise kolmandatele isikutele, kes on asutatud suure riskiga kolmandates riikides, ning liikmesriigid võivad nimetatud keelust vabastada liidus asutatud kohustatud isikute filiaalid ja enamusosalusega tütarettevõtjad, kui need filiaalid ja enamusosalusega tütarettevõtjad järgivad täielikult kontserniüleseid põhimõtteid ja protseduure kooskõlas artikliga 45. Seega lubab direktiiv teabe vastastikust liikumist ja kasutamist, kui teave saadakse ja seda kasutatakse kontsernisiseselt, eriti juhul, kui see saadakse kontserni kuuluvalt ettevõttelt, mis ei ole asutatud suure riskiga kolmandas riigis.
- 26 Direktiivi 2015/849 artiklis 5 on omakorda sätestatud, et liikmesriigid võivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks võtta vastu rangemad sätted, mis tähendab omakorda, et liikmesriik võib tõepoolest piirata kohustatud isikute hulka, kelle puhul ta tunnustab 2015/849 artikli 45 lõikes 8 sätestatud õigusi.
- 27 [3.] Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes on samuti oluline selgitada välja, kas direktiivi 2015/849 artikli 45 lõiked 1 ja 8 koostoimes direktiivi artikli 3 punktidega 12 ja 15 lubavad samuti kasutada sellist teavet või otsuseid ning tugineda neile ühte kontserni kuuluvates eri äriühingutes; otsuste all mõeldakse otsuseid, mille on kontsernisiseselt võtnud vastu kontserni kuuluva äriühingu juhatus.

- 28 [4.] Direktiivi 2015/849 artikli 8 lõigete 1 ja 2 kohaselt tagavad liikmesriigid, et kohustatud isikud võtavad asjakohased meetmed, et tuvastada ning hinnata rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, võttes arvesse riskitegureid. Need meetmed peavad olema proportsionaalsed kohustatud isikute olemuse ja suurusega. Lõikes 1 osutatud riskihinnang dokumenteeritakse, seda ajakohastatakse ja see tehakse kättesaadavaks vastavatele pädevatele asutustele ja asjaomastele iseregulatsiooni organitele.
- 29 Direktiivi 2015/849 artiklist 11 tulenevalt peab kohustatud isik rakendama kliendi suhtes hoolsusmeetmeid eelkõige ärisuhte loomisel, kui on kahtlusi varem kontrollitud kliendi isikut tõendavate andmete õigsuses või adekvaatsuses, ning hasartmänguteenuste osutajate puhul võidusumma väljamaksmise ja/või panuste tegemise korral, kui tehtava tehingu suurus on vähemalt 2000 eurot, sõltumata sellest, kas tehingu eest arveldatakse ühe maksega või mitme maksega, mis näivad olevat seotud. Teisest küljest on nimetatud direktiivi artikli 14 lõikes 5 sätestatud, et liikmesriigid näevad ette, et kohustatud isikud rakendavad hoolsusmeetmeid mitte ainult kõigi uute klientide suhtes, vaid asjakohasel juhul ja riskitundlikkusest lähtuvalt ka olemasolevate klientide suhtes, sealhulgas juhul, kui kliendiga seotud asjaolud muutuvad.
- 30 Tõkestamise seaduse artikli 11.¹ lõigetest 1, 2 ja 7 tuleneb, et nimetatud seaduse kohaselt on kohustatud isikul kohustus uuendada kliendi riskianalüüsi põhjal kliendi andmeid ja teha seda vähemalt üks kord viie aasta jooksul.
- 31 Seega on osutatud õigusraamistikus nähtud ette, et kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed võetakse, kui tuvastatakse risk, kuid mitte harvem kui on nähtud ette riiklikus raamistikus.
- 32 Kaebaja leiab, et olemasolevate klientide suhtes (sh need, kelle kohta on kontsernis teave kättesaadav) hoolsusmeetmete rakendamine enne õigusnormis sätestatud tähtaega põhineb riskide hindamisel. Kaebaja on seisukohal, et kui kohustatud isik ei ole kliendi hindamisel riske tuvastanud, aga sellised riskid tekivad hiljem enne kliendi andmete ajakohastamise tähtaja möödumist ning kohustatud isik ei saa sellistest riskidest teada, ei ole nimetatud isikul kohustust rakendada juba olemasolevate klientide puhul ennetähtaegselt klientide suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid.
- 33 Euroopa Kohus on juba selgitanud, et direktiivi 2015/849 artikli 14 lõiget 5 koostoimes selle direktiivi artikli 8 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et kohustatud isikutel on kohustus võtta ajakohastatud riskihinnangu põhjal olemasoleva kliendi suhtes asjakohasel juhul – vajaduse korral tugevdatud – hoolsusmeetmeid, eelkõige juhul, kui kliendiga seotud asjaolud muutuvad, ja seda olenemata sellest, et selle kliendi suhtes liikmesriigi õiguses uue riskihindamise läbiviimiseks kehtestatud tähtaeg ei ole veel möödunud (17. novembri 2022. aasta kohtuotsus C-562/20: Rodl & Partner, EU:C:2022:883, punkt 91).

- 34 Siiski ei anna Euroopa Kohus nimetatud selgituses vastust küsimusele, mida teha juhul, kui kohustatud isik ei olnud teadlik muudest uutest asjaoludest, mis võivad nimetatud kliendi puhul mõjutada tema riskihinnangut.
- 35 Seega tuleb esitada viies eelotsuse küsimus.
- 36 [5.] Võttes arvesse, et kohustatud isikutele pandud kohustused peavad olema proportsionaalsed, tuleb samuti esitada kuues eelotsuse küsimus.

TÖÖDOKUMENT